

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249873

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

สื่อสังคม (SOCIAL MEDIA) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA AND THE CHANGING OF NEWS REPORTING PROCESS

โดย

อาจารย์สกุลศรี ศรีสวรรค

มหาวิทยาลัยสุรนารี

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยสุรนารี

2554

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว

The role of Social Media and the changing of news reporting process

โดย

อาจารย์สกุลศรี ศรีสารคาม

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ชื่อเรื่อง : สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร

ผู้วิจัย : อาจารย์สกุลศรี ศรีสารคาม

สถาบัน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีที่พิมพ์ : พุทธศักราช 2554

สถานที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แหล่งที่เก็บรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ : ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จำนวนหน้างานวิจัย : 113 หน้า

ลิขสิทธิ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บทคัดย่อ

249873

จากบทบาทของสื่อสังคม (โซเชียลมีเดีย) ที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในการรายงานข่าวที่รวดเร็วที่ทำให้สังคมสนใจรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมเพิ่มมากขึ้น ผู้สื่อข่าวและกองบรรณาธิการเริ่มหันมาใช้สื่อสังคมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และด้วยลักษณะของสื่อสังคมที่มีความรวดเร็ว มีการปฏิสัมพันธ์ และเชื่อมโยงเครือข่าย ทำให้รูปแบบ วิธีการรายงานข่าวและการรับข่าวสารในสังคมปรับเปลี่ยนไป ดังนั้น รายงานวิจัยเรื่องสื่อสังคม (โซเชียลมีเดีย) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร มุ่งศึกษาถึงรูปแบบของการใช้สื่อสังคม 3 ประเภทได้แก่ ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ก และ บล็อกของผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวในประเทศไทยเพื่อวิเคราะห์บทบาทของสื่อสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการที่ใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อสารพร้อมกับสังเกตและวิเคราะห์เพื่อศึกษาประเด็นหลัก 3 ประการคือรูปแบบการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการ และความสัมพันธ์กับผู้บริโภคข่าว จากการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่ารูปแบบของการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อสารมีความโดดเด่นในเรื่องการใช้เพื่อความรวดเร็วโดยนำมาใช้เพื่อการรายงานข่าวให้ทันต่อเหตุการณ์และจากสถานที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งสื่อสังคมถูกนำไปใช้ทั้งในกระบวนการหาข่าว (News Gathering) และเผยแพร่ข่าว (Distribution) ที่มีเครือข่ายของข้อมูลเพิ่มมากขึ้นมีแหล่งข่าวใหม่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวเริ่มมีการใช้สื่อสังคมนอกเหนือจากแค่ความเร็วบ้าง อาทิ การแสดงความเห็น สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร สร้างเครือข่ายชุมชนออนไลน์ของตนเอง รวมถึงนำเสนอผลงานให้เป็นที่รู้จัก แต่ยังมีข้อจำกัดน้อยกว่าการใช้เพื่อรายงานด้วยความเร็ว ยังคงต้องมีการพัฒนารูปแบบของการใช้ในมิติลึกและการใช้งานในลักษณะอื่นๆ เพิ่มเติม

ทั้งนี้จากการนำสื่อสังคมมาใช้ในกระบวนการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการสื่อสารใน 3 เรื่องหลักที่สำคัญคือ ประการแรกรูปแบบการสื่อสารที่มีช่องทางเพิ่มขึ้น ประเด็นข่าวที่มาจากหลายทาง มีมิติหลากหลายมากขึ้นกว่าเดิม ประการที่สองบทบาทของผู้สื่อข่าวที่ต้องทำหน้าที่เป็นนายทวารข่าวสารในการคัดกรองข้อมูลและตัดสินใจเลือกข่าวที่จะเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมด้วยตัวเองนำไปสู่คำถามเรื่องความรอบคอบและจริยธรรม จรรยาบรรณที่ต้องเน้นหนักมากขึ้นในการทำงานในขณะที่กองบรรณาธิการต้องปรับตัวบทบาทเสริม นอกเหนือจากเดิมที่เป็นอยู่เพื่อรองรับโมเดลการสื่อสารแบบใหม่ที่ข่าวไม่ได้ตัดสินใจโดยกองบรรณาธิการเท่านั้นอีกต่อไป และประการสุดท้ายคือความสัมพันธ์กับผู้รับสารที่เปลี่ยนไปสู่การสื่อสารสองทางแบบเรียลไทม์ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูล การร่วมกันทำงานในกระบวนการข่าว ซึ่งเป็นการเปิดมุมมองใหม่ของการทำข่าวสู่ความหลากหลายที่ต่างจากกระบวนการสื่อสารแบบดั้งเดิม

Research topic : The role of Social Media and the changing of news reporting process

Researcher : Sakulsri Srisaracam Institution : Dhurakij Pundit University

Year of publication : 2011 Place of publication : Dhurakij Pundit University

Storage Place : Research Center, Dhurakij Pundit University

Number of Pages : 113 pages Copy Rights : Dhurakij Pundit University

Abstract

249873

Social Media has increased its role and importance among many industries including news organization as reporters and newsrooms have adopted social media tools to use in their reporting process. Social media characteristics of speed, interactivity and networking begun to affect the way reporters gather news and report it, as well as, changing relationship between news organization and its readers, which will eventually shape the new model of journalism in Thailand. Thus, the research aims to study on the role of social media in Thai journalism industry by trying to understand how reporters implement social media including twitter, facebook and blog to their work routine. The research is Qualitative Research using in-depth interview and content analysis to collect and study the data to understand the shift in 3 aspects in news process – news gathering and distribution, changing role of reporters and editor, relationship with news consumers. The result is that journalists in Thailand experience the benefit of ‘speed’ from social media both in the process of news gathering and distribution, and the most common use of social media is twitter. The benefit is the more variety of resource and network of information for journalists to use in their coverage. Moreover, journalists has began to do crowdsource and implement user-generated content, as well as, building online community and promote works on social media. However, the depth side of story and community engagement is something journalists have to find the way to implement it more effectively.

Nevertheless, the use of social media in news process has stimulated the shifts within news reporting process in three aspects. First, new ways of news gathering and more variety of sources and information which help some journalists find different aspects of stories like never before. Secondly, news isn’t come from newsroom decision only but reporters can make their own decisions to report news directly from the field, which means reporters have become gatekeepers of news as well as working with audience to help generate the best stories. Last, relationship between newsroom and audience has become more ‘two-way communication’ and ‘real-time interactivity’, which stimulate the development process of participatory journalism.

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่กรุณาอนุมัติทุนอุดหนุนวิจัย ศูนย์วิจัยของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือตลอดการทำวิจัยให้สามารถจัดการกับอุปสรรคและปัญหาจนสามารถทำรายงานฉบับนี้ได้สมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการทุกท่านที่สละเวลาในการทำงานเพื่อให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ขอขอบคุณชมรมนักข่าวสายเทคโนโลยีสารสนเทศ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยที่จัดงานเสวนาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยทำให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับผลวิจัยที่ได้และนำมาปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมให้วิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอคุณดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว และ ผศ.ปจรรย์ อ่อนสอาดที่ให้คำปรึกษาทางวิชาการในการทำวิจัยฉบับนี้

สุดท้ายขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนงานวิจัยนี้ให้สำเร็จลงได้ในที่สุด

สกุลศรี ศรีสารคาม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญแผนภาพ	(3)
บทที่ 1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย
	ขอบเขตของการวิจัย
	นิยามศัพท์
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
	การเก็บรวบรวมข้อมูล
	การวิเคราะห์ข้อมูล
บทที่ 4	ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล
บทที่ 5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ
	สรุปผลการวิจัย
	อภิปรายผล
	ข้อเสนอแนะ
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงประเภทและรูปแบบการสื่อข่าว	20
ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัย	34
ตารางที่ 3 แสดง Twitter Data ของกลุ่มตัวอย่างระหว่าง 3-9 กรกฎาคม 2554	71
ตารางที่ 4 แสดงลักษณะการใช้งาน Twitter ของกลุ่มตัวอย่างระหว่าง 3-9 กรกฎาคม 2554	72
ตารางที่ 5 แสดงรูปแบบการเผยแพร่ข่าว/รายงานข่าว	73
ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลการใช้งานเฟซบุ๊กในกระบวนการสื่อข่าวระหว่าง 3-9 กรกฎาคม 2554	77

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการสื่อข่าวแบบดั้งเดิม	8
แผนภาพที่ 2 รูปแบบการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวศตวรรษที่ 21	10
แผนภาพที่ 3 รูปแบบ (Model) ของการทำข่าวศึกษาโดย The Associated Press & Context-Based Research Group	13
แผนภาพที่ 4 แสดงการไหลของข่าวตามขั้นตอนกระบวนการข่าวรูปแบบใหม่ของ AP	14
แผนภาพที่ 5: แสดงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าวของสำนักข่าว AP	15
แผนภาพที่ 6 แสดงวงจรในกระบวนการสื่อข่าวของ Telegraph	16
แผนภาพที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของกองบรรณาธิการบนสื่อเก่าและสื่อใหม่	25
แผนภาพที่ 8 แสดงกรอบแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูลวิจัย	36
แผนภาพที่ 9 แสดงโมเดลกระบวนการสื่อข่าวที่มีการใช้งานสื่อสังคม (Social Media)	90
แผนภาพที่ 10 แสดงรูปแบบกระบวนการสื่อข่าวที่มีการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าว	101